

BERGSLUFT

Medlemsblad för Elin Wägner-sällskapet nr 54

April 2008

ISSN 1103-4165

www.elinwagner.se

Elin Wägner-dagen 2007

firas lördagen den 17 maj i Bergs bygdegård. Vi är mycket glada åt att kunna välkomna professor *Ebba Witt-Brattström* som talare under rubriken: **Elin Wägner – den ”nya kvinnans” röst. Hon framträder kl 14.00. Alla välkomna!**

Efteråt blir det som vanligt kaffeservering, öppet hus på Lilla Björka och – om intresse finns – gemensam måltid på Lilla Björka på kvällen, kostnad ca 100 kr. Anmälan till måltid senast den 10 maj till *Marianne* (tel. och e-post i redaktionsrutan nedan).

Kallelse till årsmöte i Bergs bygdegård den 17 maj kl 13.00

Dagordning för årsmötet:

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet
2. Val av två protokolljusterare tillika rösträknare
3. Fråga om årsmötets behöriga utlysande
4. Styrelsens verksamhetsberättelse
5. Styrelsens ekonomiska berättelse samt revisorernas berättelse
6. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
7. Fastställande av medlemsavgiften för nästkommande år
8. Val av ordförande för nästa verksamhetsår
9. Val av övriga styrelseledamöter
10. Val av två revisorer jämte två suppleanter
11. Val av valberedning
12. Information om Lilla Björka
13. Övriga frågor

Vill du arbeta i styrelsen?

Kontakta valberedningens Ing-Marie Sundling, 0470-109 01 om du är intresserad av att delta i styrelsearbetet eller vet någon som skulle passa!

Årsavgiften 2008

är oförändrat 100 kr och inbetalningskort medföljer detta utskick. Vi lottar ut tre böcker bland alla som betalat in årsavgiften före den 1 juli.

Elin Wagners Småland – idag

är namnet på Smålands författarsällsapps antologi, som presenterades på deras årsmöte i mars. Ingrid Ydén-Sandgren läste ur sitt kapitel "Prästgården igår och idag" de delar som berörde Elins förhållande till den gamla prästgårdskulturen. Elin Wägner har med stor ömhet lyft fram minnet av hur det var att vara barn hos morfar prosten Jonas Ekedahl i Tolgs prästgård "när hela huset samlas om morgonen i salen till läsning, sång, knäfall och bön så bränner inte morgonvällingen vid och kaffet kokar inte över på spisen, fast ingen är i köket som passar dem, ty det vågar de inte för morfar" (*Tusen år i Småland*). Stig Tornehed medverkar med två kapitel: "Elin Wägner och filmen" samt "Journalisten Elin Wägner möter Christina Nilsson". Elin får mail från Ingrid Lindgren under rubriken <elin.wagner@lillabjörka.se>. Alla kapitel handlar inte om Elin Wägner, eftersom boken vill dokumentera vad som hänt sedan hon skrev *Tusen år i Småland*. Boken kostar 295 kr inkl. moms och frakt och kan beställas på tel. 0701-776057. / Ulf Marken

Elin Wägner-sällskapet, Skir, Svanholm, 355 91 VÄXJÖ

Postgiro 22 21 27-3

www.elinwagner.se

www.meprojekt.se

Bergslufts redaktion: Marianne Enge Swartz (mes@comhem.se)

08-30 69 07

Solveig Hammarbäck (solveig.hammarback@vxu.se)

0470-77 5557

Fick Birgers världsbild att rasa

Vävda mattor har två beståndsdelar, varp och inslag. Som en matta är också historieboken, men där har författarna lyckats väva med enbart inslag. Varpen, det vill säga kvinnans historia, har lämnats utanför. Ungefär så återgavs Elin Wagners beskrivning av vår historia, d.v.s. männens, i Birger Schlaugs mycket intressanta föredrag om vår författarinna i samband med Kulturföreningen Fogelstads årsmöte den 1 mars. Birger Schlaug, f.d. språkrör i Miljöpartiet berättade att hans politiska engagemang hade sin upprinnelse i läsningen av boken *Väckarklocka*. Den fick hans gamla världsbild att rasa, varvid en ny vision började ta form.

Vi togs med på en spännande resa med Elin genom tidshavets kulturella och politiska skiftningar. Det blev samtidigt en biografi över hennes liv från 1882 till 1949, med strandhugg vid några av de mest utstickande böckerna och händelserna. Birger ställde sig även frågan, varför Elin, som var en så uppskattad författare på sin tid, så fort kunde glömmas av eftervärlden. Ett av svaren är, att hennes böcker handlar om kvinnor.

Elin Wägner höll på sin självständighet, vilket medförde att hon inte var obetingat trogen någon rörelse, inte ens kvinnorörelsen. Hon förbehöll sig rätten att kritisera samhällsföreteelser utan att be någon om lov. Detta, att jobba i rösträtts- och fredsrörelser men utan att vara ”mantalsskriven” där, är kanske en annan del av förklaringen till den snabba glömskan efter hennes bortgång. En tredje orsak kan vara att Elin inte ryggade för makten. Hon stod för sina idéer, även när de höll på att kosta henne karriären.

Samtidigt som hon var både social och modig var hon ödmjuk, ibland rent av något sluten. Därför är det svårt att veta, vem hon *egentligen* var. Birger anförde ett par källor, som kan utgöra ledtrådar, om än begränsade: hennes dagboksanteckningar och författarskap. Inom sin tids feminism, där hon följde sin egen linje, kom hon i konflikt med bl.a. Alva Myrdal. Elin gillade inte institutionskulturen, och blev därför kallad småborgerlig. Hon la heller ingen kollektiv skuld på männen, så som vi kan höra från vissa av dagens feminister (t.ex. att män är djur). Dock ansåg hon, att kvinnors kraft skulle väga

mer, men då i bemärkelsen ”modern mot krigaren”. Det behövs mer moderlighet i världen än krigarmentalitet.

Birger läste för auditoriet, cirka 60 personer församlade i den fina Mariagården, några rader ur Ulrika Knutsons utmärkta bok *Kvinnor på gränsen till genombrott* (2004), som handlar om Fogelstadkvinnorna, där ju Elin Wägner var engagerad. Men hon har där förärats en besk rad, på vilken Knutson gör klart, att hon inte tycker om Wägner. ”Men det gör däremot jag!”, förklarade vår Elin Wägner-kämpe, Birger Schlaug.

Ingvar Nilsson, Katrineholm

Läs mer om Elin i <http://Schlaug.blogspot.com>

Sommaren på Lilla Björka

kommer att innehålla en annorlunda utställning, en ”ordinstallation” med *Marianna Agetorp*, poet och trädgårdsskapare på Stensjöäng.

Vernissage den 28 juni kl. 13.00–16:00.
Utställningen är sedan öppen alla dagar utom måndagar t.o.m. den 27 juli kl. 12–17.

Så här skriver Marianna om utställningen:

Det är en förmån att få vara besökare på Elin Wagners Lilla Björka och det är en glädje och ett ansvar att få ställa ut i Elins vackra miljöer i Berg. Som poet och trädgårdsskapare arbetar jag främst med orden och jorden, i inre och yttre trädgårdar, men också med borrh, rost och grånad tid. Försöker att inte härma någon, men hämtar ur naturen skärvor av träd, skrot jag finner och vill lyfta fram. Broderar med tråd, spik och ord och naglar fast nuet vid det som ännu är. Blandar skönhet med det som ingenting är.

Kallar min utställning ORDINSTALLATION, ”Tusen ord i Småland”. Ställer ut trädskärvor och poesi på handgjort papper. En utställning där jag försöker öppna bokens slutna rum och skapar en levande ordinstallation där jag också kommer att bjuda in besökaren att delta med texter i Elins skriparstuga under de gamla ekarna.

Jag kommer också att göra en installation utomhus i Elins vackra naturträdgård. Mitt intresse och min kärlek till träd blir bara viktigare med åren. Min senaste bok speglar detta och är ett försök att lyfta fram relationen människa och träd. Min nya bok ”Trädspeglar” med de flesta dikterna från utställningen, finns till försäljning på Lilla Björka.

Veronica Wägner kommer tillbaka med sina pelargoner

Den 4–6 juli kommer Veronica Wägner till Lilla Björka med ett urval av sina finaste och intressantaste pelargoner. Som vanligt säljer hon sticklingar och besvarar frågor. Öppet kl.12–19.

Vi gratulerar Sarah Death

som har tilldelats Svenska Akademiens tolkningspris för år 2008. Priset, som är på 40.000 kr och instiftades 1965, utdelas som belöning för värdefull tolkning av svensk diktning till främmande språk. Sarah har översatt verk av bl.a. Fredrika Bremer, Victoria Benedictsson, Elin Wägner och Kerstin Ekman till engelska. På frågan vad hon just nu håller på med svarar Sarah i en e-post: ”Mina senaste översättningar var Alexander Ahndorils *Regissören (The Director)*, Portobello Books, som kom ut på nyårsdagen 2008) och Carina Burmans *Babylons gator (Streets of Babylon)*, som kommer den 21 april. Och i mars kom min tolkning av Katarina Mazettis *Grabben i graven bredvid* äntligen i bokhandeln (*Benny and Shrimp*, Short Books), men jag jobbade med den översättningen för flera år sedan och hade nästan glömt den!

Nästa storjobb blir en fortsättning på min redan påbörjade översättning av *Pennskaftet*, som väntas komma ut samtidigt med Helena Forsås-Scotts bok om Elin Wägner på Norvik Press. Och för skojs och omväxlings skull i glipan mellan romanerna håller jag på med nyöversättningar av Astrid Lindgrens tre Karlsson på taket-böcker. Oxford University Press har en stor Lindgrensatsning på gång.”

Elin Wägner 2009

Det går framåt med arbetet med minnesboken liksom med projektet att Möbelriket möblerar om på Lilla Björka under sommaren 2009. Tyvärr har vi återigen fått avslag från kommunen om bidrag till renovering av skrivarstugan. Hör av dig om du känner någon med pengar att spendera på detta goda ändamål, helst innan fönstren trillar ur!

Kontakta Marianne om du vill hjälpa till med att ordna aktiviteter i Elins anda där du bor. Du kan t.ex. kontakta universitet, högskolor, folkhögskolor och studieförbund, berätta om planerna för ett minnesår och försöka få dem att anordna kurser, föreläsningar, utställningar etc.

Tingsryds Skrivareklubb läser Elin

Vi träffas, läser, skriver och diskuterar litteratur i olika former sedan tjugo år. Vårt årliga seminarium hölls i år den 8 mars i Ryds hembygdsgård vid Mörrumsån. Rubriken var *Elin Wägner, liv och författarskap*, med anledning av minnesåret som planeras 2009. *Tusen år i Småland* var de flesta bekanta med. *Åsa-Hanna, Silverforsen* och *Den namnlösa* upptog en del av samtaltiden liksom *Norr tullsligan* och *Pennskaftet*. Någon påpekade att första meningen i den sistnämnda boken var ganska originell:

”För den, som en gång hållit av en stationsinspektör, finns det helt visst angenämare sätt att tillbringa sin dag än att sävligt fara fram genom Sverige med ett persontåg.”

Vad skulle komma efter denna inledning?

Vi enades om att det var en för sin tid ovanligt frispråkig bok. Unga kvinnors föräktenskapliga förhållanden var ju närmast tabu vid den här tiden och fick inte behandlas i litteraturen, i varje fall inte av kvinnliga författare. Men Wägner och Pennskaftet rätade på ryggarna, gick stolta och självmedvetna in i kampen för kärleken och rösträtten.

Vi noterade att biografien över *Selma Lagerlöf* var spännande som en roman, och vi kunde förstå att Akademien inte kunde underlåta att välja in henne bland De Aderton. *Väckarklocka* tilldrog sig förstås också intresse. Dock konstaterade vi att den fortfarande kräver mycket av sina läsare. Men om man ger boken tid har den mycket att ge i våra klimatdrabbade dagar.

Flera hade synpunkter på Wagners språk och frågade sig om man vid nyutgivning inte kunde göra en varsam modernisering av språket, detta med tanke på dagens unga läsare. Någon påpekade också att romanen *Vinden vände bladen*, med rätt manusförfattare och regissör, skulle kunna bli en mycket intressant och spännande tv-serie.

/ Elsa Engnell

Bokmässan i Göteborg

De småländska litterära sällskapen kommer att finnas på plats igen när bokmässan öppnar i september. Hör av dig till *Mona Nygren* i Göteborg om du vill vara med och ”bekvinna” montern. Tel. 031 21 97 95.

Miljörutan

Ät efter säsong – det är bra för miljön. Vitkål och nässlor är hälsan själv! Här kommer två enkla recept på säsongsanpassad mat.

Sallad på vitkål

Ekologisk vitkål finns även på våren. Hacka vitkålen fint – gärna i en matberedare och blanda gärna med 1/3 grönkål. Blanda dressing: 2 delar utspädd flädersaft, 1 del vinäger, 1 del olja + lite örtsalt. Blanda dressing och kål och servera med rostade solrosfrön!

Nässelsoppa

Nässlor är en riktig primör och en utmärkt källa för A- och C-vitamin. Plocka 1½–2 liter nässlor. Koka några potatisar mjuka i 1 liter buljong. Häll i de sköljda nässlorna och 1 dl gräslök. Koka ett tag och mixa sedan med en mixerstav. Smaksätt med muskot, citronsaft och lite salt. Servera!

Ät efter säsong – det är bra för miljön. Dessutom är vitkål och nässlor hälsan själv!

Karin Sahlström

Karin.sahlstrom@swipnet.se

Årets Elin Wägner-stipendium

delades ut till Anna Rosengren för hennes D-uppsats i historia ”Samiska kvinnor och osynlig historia. En komparativ studie av svenskar och samer vid 1600-talstinget”. I motiveringen framhöll stipendiejury, Stefan Edman, Helena Forsås-Scott och Margareta Strömstedt, att Anna Rosengren hade valt ett ämne som ställde stora teoretiska och metodologiska krav, och att det var en prestation att få dessa kvinnor från 1600-talet att bli levande utan att förvanska och förenkla de mångtydiga bilderna av dem.

Stipendiet delades ut vid Växjö universitets årshögtid, och det var meningen att Margareta Strömstedt skulle ha delat ut det, eftersom hon vid samma tillfälle skulle ha promoverats till hedersdoktor. Nu kunde inte Margareta på grund av sjukdom närvara, så promoveringen får vänta till nästa år i februari, då vi återkommer med rapport.

En bok för farmor/mormor – och svärdöttrar?

När vi spelade Afrikas stjärna heter en ny bok av Merete Mazzarella som har blivit mycket om-diskuterad. Framför allt gäller det om man får lov att inte tycka om sin svärdotter. Svärmödrar har det varit okej att skoja med, men det är tydligen tabu när en från den äldre generationen ifrågasätter någon från den yngre! Många av Bergslufts läsare är i farmor/mormor-åldern och jag rekommenderar boken, för den inbjuder till reflektion och diskussion med ”kolleger” – samt kanske med svärdottern om nu inte förhållandet är så rosenrött som man skulle önska sig. Det är i alla fall vad Merete i efterhand rekommenderar. Boken tar också upp frågan om hur en farmor/mormor ska vara. Får hon till exempel ha ett eget liv?

Om far- och morfäder talar boken inte alls!

”Livets efterrätt” brukar man kalla barnbarnen – men ingen mår väl bra av enbart efterrätt? /Mes

Elin i stora världen

Katarina Leppänens doktorsavhandling från 2005 ges nu, i något förändrad form, ut i USA (Lexington Books) under titeln *Elin Wägner's Alarm Clock: Ecofeminist theory in the interwar era*. Katarina är glad över att boken publiceras på ett stort internationellt förlag, eftersom den på så sätt kan nå en mycket större publik och kunskapen om Elins verk sprids över världen.

Tidevarvet på DVD

Till hösten ska den äntligen vara klar för försäljning, *Tidevarvet* på DVD. Kulturföreningen Fogelstad, som står för utgivningen, planerar ett seminarium om *Tidevarvet* i början av oktober. Alla som är intresserade bör i höst gå in på kulturföreningens hemsida www.fogelstad.nu för att få närmare uppgifter om pris, beställning etc. liksom om seminariet. Via hemsidan kan man också få kontakt med kulturföreningens styrelse, som gärna besvarar frågor om utgivningen.

Nästa nummer av Bergsluft

kommer ut i augusti tillsammans med program för Elin Wägner-dagarna på St. Sigfrids folkhögskola den 20–21 sep.

Redaktionen tar tacksamt emot artiklar och notiser **senast den 1 augusti**.